ZBIÓR

UKŁADÓW ZBIOROWYCH PRACY

Rok VI Warszawa, dn. 19 sierpnia 1948 r. Nr 10

TREŚĆ:

10.

OBWIESZCZENIE
MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 22 czerwca 1948 r.

o wniosku w sprawie nadania mocy powszechnie obowiązującej na całym obszarze Państwa układowi zbiorowemu pracy dla robotników i pracowników rolnych z dnia 25 marca 1948 r.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej obwieszcza że Związek Zawodowy Robotników i Pracowników Rolnych R.P. zgłosił na podstawie art. 21 ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) oraz rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 31 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 316) wniosek o nadanie mocy powszechnie obowiązującej na obszarze całego Państwa

układowi zbiorowemu pracy dla robotników i pracowników rolnych, zawartemu w dniu 25 marca 1948 r. w Warszawie:

a) po stronie pracodawców przez Państwowy Fundusz Ziemi,

b) po stronie pracowników przez Związek Zawodowy Robotników i Pracowników Rolnych R. P.

Tekst układu zbiorowego podany jest poniżej w załączniku.

Przeciwko nadaniu powyższemu układowi mocy powszechnie obowiązującej można wnieść sprzeciw do Ministra Pracy i Opieki Społecznej za pośrednictwem Inspektora Pracy I Okręgu (Warszawa, ul. Jasna 26) w ciągu 14 dni od daty ogłoszenia niniejszego obwieszczenia.

DYREKTOR DEPARTAMENTU PŁAC
Inż. Edm. Czarnowski.

1 zał.

Zał. do obw. M.P. i O.S.
z dn. 22.VI.48 r.

UKŁAD ZBIOROWY PRACY

Dnia 25 marca 1948 r. pomiędzy Państwowym Funduszem Ziemi, z upoważnienia którego działa Departament Państwowych Gospodarstw i Zakładów Rolnych z siedzibą w Warszawie, a Związkiem Zawodowym Robotników i Pracowników Rolnych R. P. z siedzibą w Warszawie zostaje zawarty Układ Zbiorowy Pracy następującej treści:

DZIAŁ I.

Zakres działania i czas trwania układu.

§ 1. Układ niniejszy obowiązuje na obszarze całego Państwa i dotyczy z jednej strony wszystkich gospodarstw rolnych, administrowanych przez Państwowy Fundusz Ziemi we własnym zakresie, bądź przez użytkowników, z drugiej zaś strony wszystkich pracowników rolnych, zatrudnionych w tych gospodarstwach.

Przez użyte w układzie określenie „pracodawca" rozumieć należy Państwowy Fundusz Ziemi lub użytkownika, których wobec pracowników zastępuje kierownik zakładu pracy (§ 2 ust. 1) określany w układzie także, jako „kierownictwo zakładu pracy, administracja gospodarstwa" itp.

Układ niniejszy obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1948 r. na czas nieoznaczony z tym, że każda ze stron może go wypowiedzieć na trzy miesiące przed dniem 1 kwietnia każdego roku.

DZIAŁ II.

Przedstawicielstwo pracownicze.

§ 2. Pojedyńcze gospodarstwa rolne, lub gospodarstwa połączone administracyjnie (zespół) pod jednym kierownictwem stanowią zakład pracy.

W pojedyńczych gospodarstwach rolnych, zatrudniających od 5 do 20 pracowników, przedstawicielem organizacji zawodowej pracowników jest Delegat.

W zakładach pracy, zatrudniających więcej niż 20 pracowników, organem organizacji zawodowej jest Komitet Folwarczny.

§ 3. Zadaniem Komitetu Folwarcznego lub Delegata jest zastępstwo interesów zawodowych robotników i pracowników danego zakładu pracy, oraz czuwanie nad podniesieniem wydajności pracy, wzmożeniem produkcji gospodarstwa rolnego zgodnie z ogólnymi wytycznymi polityki Państwa.

W szczególności Komitet Folwarczny lub Delegat:

a) wykonywa nadzór nad warunkami pracy w granicach przepisów prawnych i umów o pracę, oraz nad urządzeniami społecznymi i kulturalnymi danego zakładu pracy;

b) pośredniczy w razie zatargów między pracownikiem a pracodawcą;

c) współdziała przy regulowaniu warunków zatrudnienia pracowników, przy ich przyjmowaniu i zwalnianiu, oraz przy ocenie wydajności ich pracy;

d) bierze udział w omawianiu planów produkcyjnych, oraz w naradach produkcyjnych, celem najbardziej racjonalnego ich wykonania.

Komitet Folwarczny lub Delegat ma prawo sprawowania nadzoru nad urządzeniami technicznymi gospodarstwa rolnego i magazynami oraz higieną i obejściami podwórzowymi mieszkań pracowniczych.

Komitet Folwarczny, lub Delegat w pełnieniu swej funkcji współdziała z organami państwowymi, lub Radami Narodowymi w zakresie kontroli społecznej nad działalnością gospodarstwa rolnego.

§ 4. Pracodawca obowązany jest przeprowadzać z Komitetem Folwarcznym wspólne narady produkcyjne co najmniej raz na miesiąc w sprawach, dotyczących planów finansowych i gospodarczych, oraz szczegółowych planów produkcyjnych gospodarstwa rolnego, a w szczególności w sprawach, dotyczących podniesienia wydajności i dyscypliny pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy, oraz wprowadzenia nowych ulepszeń technicznych i organizacyjnych.

Pracodawca na naradach wymienionych w niniejszym paragrafie ma obowiązek składać co najmniej raz na kwartał sprawozdanie z działalności danego gospodarstwa rolnego. W naradach produkcyjnych powinni uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych.

§ 5. Uchwały Komitetu Folwarcznego i wnioski Delegata, dotyczące zadań przewidzianych § 3 i 4 muszą być przednych przyczyn lub z winy pracownika. Takie rozwiązanie wyne wypłacanie wynagrodzenia, a pracowników ścisłe przestrzetrudnione kobiety i młodociani.

§ 6. 1. Komitet Folwarczny składa się z 3-ch członków. Członkowie Komitetu Folwarcznego i ich zastępcy w liczbie trzech lub Delegat i jego zastępca powoływani są w drodze wyborów na okres jednego roku.

2. Uprawnienia członków Komitetu, lub Delegata przysługują zastępcom tylko w tym przypadku, gdy zastępują oni członków Komitetu, lub Delegata, którzy z różnych względów nie mogą pełnić swych funkcyj. Do chwili objęcia przez zastępcę funkcji członka Komitetu, lub Delegata i po zakończeniu tych funkcji — zastępcy nie posiadają żadnych praw członków Komitetu lub Delegata.

3. Przepisy § 8 niniejszego układu mają zastosowanie do zastępców tylko wówczas, gdy pełnią oni rzeczywiście obowiązki członków Komitetu lub Delegata.

§ 7. Wybory członków Komitetu Folwarcznego lub Delegata, jak również ich zastępców, odbywają się zgodnie z przepisami statutu, uchwalonego przez Zjazd Krajowy Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych R. P.

§ 8. Umowa o pracę między pracodawcą a członkiem Komitetu Folwarcznego, Delegatem lub ich zastępcami nie może być przez pracodawcę rozwiązana inaczej, jak tylko z ważnych przyczyn lub z winy pracownika. Takie rozwiązanie wymaga dla swej ważności zgody właściwej Komisji Rozjemczej. Orzeczenie Komisji Rozjemczej jest ostateczne.

DZIAŁ III.

Postanowienia ogólne.

§ 9. Układ niniejszy stanowi podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych o pracę.

§ 10. Indywidualne umowy o pracę winny być zawierane na termin roczny i wypowiadane na trzy miesiące przed zakończeniem roku.

Wyjątkowo jednak w roku służbowym 1948/49 stronom przysługuje prawo rozwiązania umowy w każdym czasie, za uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem, przy czym wypowiedzieć pracownikowi pracę w ciągu tego roku służbowego może kierownictwo zakładu pracy tylko na pisemne zezwolenie swoich władz przełożonych i za zgodą Związku.

Pracownikowi, któremu wymówiono pracę, pracodawca obowiązany jest wydać przy wymówieniu zaświadczenie o zwolnieniu.

§ 11. 1. Uchylanie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę — nie wpływa na przedłużenie umowy.

2. Zwolnionemu pracownikowi przed opuszczeniem miejsca pracy powinny być wydane wszystkie świadczenia. należne mu za okres jego pracy zarówno w gotówce jak i w naturaliach.

Zaświadczenie o zwolnieniu winno zawierać jedynie imię i nazwisko pracownika, charakter jego pracy, czas i miejsce pracy, datę zwolnienia, oraz podpis pracodawcy lub jego zastępcy.

§ 12. Pracodawcom służy prawo rozwiązania umowy o pracę w każdym czasie i bez zachowania przewidzianego w § 10 okresu wypowiedzenia w razie zawinionego lub rozmyślnego uszkodzenia, lub dopuszczenia do uszkodzenia, względnie kradzieży lub przywłaszczenia mienia zakładu pracy.

§ 13. W razie sporu o istnienie ważnej przyczyny do zwolnienia lub winy pracownika — decyduje ostatecznie Komisja Rozjemcza — względnie Sąd — stosownie do właściwości.

§ 14. Pracodawcy przysługuje prawo zawarcia z pracownikiem umysłowym umowy o pracę na okres próbny, który nie może przekraczać 3 miesięcy. Okres ten wlicza się do czasu przepracowanego w zakładzie pracy.

§ 15. Umowę o pracę z robotnikami dniówkowymi zawiera się bezpośrednio z nimi, zaś w stosunku do nieletnich— z ich opiekunami.

§ 16. 1. Inwalidzi pracujący na równi z pozostałymi pracownikami o normalnej zdolności do pracy pobierają równe z nimi wynagrodzenie w gotówce i naturaliach.

2. Inwalidzi o zmniejszonej zdolności do pracy (z wyjątkiem inwalidów wojennych i wojskowych) mogą być godzeni na niższych warunkach, w zależności od stopnia zmniejszonej zdolności do pracy i jej wydajności — nie niższych jednak, niż 50 proc. wynagrodzenia w gotówce i naturaliach danej kategorii pracowników.

§ 17. W razie zalegania z zapłatą wynagrodzenia gotówkowego, lub w naturaliach, zawinionego przez pracodawcę — odsetki zwłoki wynosić będą 1,5 proc. w stosunku miesięcznym.

§ 18. W razie klęsk żywiołowych decyzja Komitetu Ekonomicznego R. M., powzięta na wniosek zainteresowanych stron i po zasięgnięciu opinii Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych, może orzec o zmianie warunków, przewidzianych w niniejszym układzie.

§ 19. 1. Każdy pracownik otrzymuje od pracodawcy bezpłatnie książeczkę obrachunkową, zawierającą kontrolę obliczenia wydajności pracy, należnego wynagrodzenia w gotówce i naturaliach, dokonanych wypłat wraz z premiami, oraz ze spisem powierzonych mu inwentarzy.

2. Książeczki te winny być podpisane po każdej wypłacie przez pracodawcę lub jego zastępcę, pracownika, oraz przedstawiciela Komitetu Folwarcznego lub Delegata.

3. Książeczki obrachunkowe, złożone u pracodawcy, nie powinny być dłużej przetrzymywane niż 10 dni.

§ 20. Pracodawców oraz ich przedstawicieli obowiązuje ścisłe przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie wynagrodzenia, a pracowników ścisłe przestrzeganie zawartych umów, oraz pilne i sumienne spełnianie swych obowiązków, dążność do największej wydajności pracy, stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy i jego przedstawiciela, w zakresie wykonywania obowiązków służbowych, oraz przestrzeganie przepisów porządkowych w obrębie gospodarstwa rolnego, jako też dbałe i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

§ 21. Do siania nawozów sztucznych pracodawcy wydaja pracownikom kombinezony, fartuchy, ochronne rękawice i okulary. W wypadku niemożności nabycia ubrań ochronnych, pracodawca wyda odpowiednie fartuchy, sporządzone we własnym zakresie.

Przy sianiu: nawozów sztucznych gryzących, a zwłaszcza azotniaku wapna, oraz bajcowaniu nasion — nie mogą być zatrudnione kobiety i młodociani.

Każdy pracownik zatrudniony przy sianiu nawozów sztucznych otrzymuje 30 gr mydła dziennie.

DZIAŁ IV.

Czas i porządek pracy.

§ 22. Rozkład czasu pracy zawiera tabela, podana w załączeniu do niniejszego układu. Tabela ta jest ułożona na zasadzie czasu słonecznego (załącznik Nr 1).

§ 23. 1. Robotnicy - fornale w przypadkach, gdy nie wchodzi w grę praca łączna z innymi robotnikami, mają być zwalniani o pół godziny wcześniej, aniżeli inne kategorie robotników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

2. Za początek pracy rano i po południu uważa się wyjście z naznaczonego miejsca zbiórki. Za koniec pracy uważa się zejście z pola.

3. W wypadkach szczególnych rozkład czasu pracy w tabeli, oraz czas przerw jedzeniowych mogą być zmienione w porozumieniu z Komitetem Folwarcznym.

4. Na zlecenie pracodawcy w razie pilnej potrzeby pracownicy obowiązani są do pracy poza czasem określonym § 22, lecz za osobnym wynagrodzeniem za godzinę po zł:

a) dla młodocianych do 16-tu lat — 35 zł.

b) dla pozostałych pracowników fizycznych — 50 zł.

W razie zmian w ciągu roku wysokości zwykłego wynagrodzenia za pracę, ustalonego niniejszym układem, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe poza określonym czasem pracy ulegnie również odpowiedniej zmianie.

5. Wynagrodzenie za pracę poza określonym czasem pracy (§ 22) przysługuje pracownikom tylko przy pracach nienormowanych.

6. Do pracowników, pobierających wynagrodzenie za roboty wykonane poza unormowanym czasem pracy, nie zaliczają się włodarze (karbowi, gumienni), szwajcarzy, pastuchy, stróże nocni i dozorcy, oraz rzemieślnicy wymienieni w § 43, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają zakresu ich zwykłych obowiązków. Wypłata za pracę w godzinach nadliczbowych winna być dokonywana w terminach miesięcznych z dołu.

7. Praca w niedzielę i dni świąteczne może być wykonywana tylko w przypadkach uzasadnionych

i naglących za wynagrodzeniem wg stawek o 100 proc. wyższych od zarobku w dni powszednie.

8. Z uwagi na niedające się ściśle ująć godziny czasu pracy dla pracowników umysłowych, wszyscy pracownicy umysłowi obowiązani są wykonywać czynności, związane z prowadzeniem gospodarstw rolnych i Zakładów Przemysłu Rolnego bez ograniczania czasu w jakiejkolwiek porze dnia i roku, bez prawa do zapłaty za godziny nadliczbowe.

§ 24. Celem zapewnienia porządku pracy, oraz udziału przedstawicieli Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych R. P. w orzekaniu o potrąceniach i innych karach w stosunku do naruszających ten porządek — tworzy się w każdym Zakładzie Pracy Komisję Dyscyplinarną, złożoną z przedstawiciela pracodawcy, przedstawiciela miejscowego Komitetu Folwarcznego (Delegata), oraz Delegata Gminnej Rady Narodowej, względnie upoważnionego przez niego zastępcy.

§ 25. 1. Zadaniem Komisji Dyscyplinarnej jest orzekanie w sprawach naruszenia porządku i wydajności pracy, a w szczególności: samowolnego i nieuzasadnionego opuszczania pracy podczas godzin pracy, niestawienia się do pracy, samowolnego spóźniania się, odmowy wykonania pracy, niedbałego wykonywania obowiązków, oraz notorycznego niewykonywania norm wydajności pracy.

2. Komisja Dyscyplinarna wymierza kary, stosownie do regulaminu wydanego w tej mierze przez pracodawcę, w porozumieniu ze Związkiem Zawodowym Robotników i Pracowników Rolnych R. P., a zatwierdzonego przez Głównego Inspektora Pracy przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

§ 26. Pracownicy umysłowi podlegają ogólnym przepisom dyscyplinarnym obowiązującym wszystkich pracowników umysłowych w zatrudniającej ich instytucji. W stosunku do nich nie mają zastosowania §§ 24 i 25.

§ 27. 1. Zatargi, wynikłe na tle umowy o pracę między pracodawcą a pracownikiem, niezałatwione przy udziale przedstawicielstwa pracowniczego, rozstrzygają Komisje Rozjemcze lub Sądy — według właściwości.

2. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia Komisji Rozjemczej lub Sądu nie wolno:

a) pracownikom przerywać pracy,

b) pracodawcom wstrzymywać świadczeń.

W przypadkach jednak ciężkiego przewinienia pracodawca, po zasięgnięciu opinii Komitetu Folwarcznego, względnie Delegata, może wstrzymać przed wydaniem orzeczenia Komisji Rozjemczej lub Sądu, wynagrodzenie w gotówce i naturaliach.

W razie jednak wygrania sporu przez pracownika, pracodawca powinien wydać bezzwłocznie wstrzymane wynagrodzenie, wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 1,5 proc. od wstrzymanej należności. Jeżeli ciężkiego przewinienia dopuści się członek Komitetu Folwarcznego względnie Delegat—wstrzymanie wynagrodzenia przez pracodawcę może nastąpić jedynie po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwego Oddziału Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych R. P.

§ 28. 1. Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy. Wstawanie do obrządku inwentarza, oraz naszykowanie wozów i narzędzi powinno mieć miejsce nie wcześniej, niż 2 godziny przed rozpoczęciem pracy.

2. Obrok, siano itp. karma dla inwentarza mają być przygotowane uprzednio w godzinach pracy, w miejscach na to przeznaczonych.

3. Dyżury w nocy w stajni, oraz dyżury w dni świąteczne obowiązują w kolejności wszystkich fornali i luzaków. Jednakże dyżur taki nie może wypadać częściej, niż raz na tydzień.

4. Pastuch jest wolny od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziela i święta) i na ten czas zostaje

zastąpiony przez innego, wyznaczonego w tym celu pracownika, za osobnym wynagrodzeniem.

§ 29. Praca stróżów nocnych rozpoczyna się o zmierzchu, z odejściem fornali z podwórza i kończy się z chwilą rozpoczęcia pracy przez tych ostatnich. Poza tym winni stróże pełnić służbę w podwórzu podczas przerwy obiadowej. W gospodarstwach, gdzie nie ma zwyczaju stróżowania w czasie przerwy obiadowej — stróże mogą być zatrudnieni koło inwentarza przez trzy godziny dziennie od 1 kwietnia do 30 września włącznie. W miesiącach zaś od 1 października do 31 marca włącznie, stróż otrzymuje kożuch, lub inne ciepłe okrycie zastępcze na czas trwania warty. Praca stróża nie może trwać dłużej niż 12 godzin na dobę.

§ 30. W dni ulewne i wyjątkowej niepogody, roboty w polu nie powinny być wykonywane, a pracownicy fizyczni mogą być zatrudnieni przy odpowiednich pracach w obejściach gospodarskich.

DZIAŁ V.

Rozdział I

Pracownicy umysłowi.

§ 31. Za pracowników umysłowych w rozumieniu niniejszego układu uważa się:

1. administratorów i rządców gospodarstw, lub zespołów gospodarstw rolnych, rybackich, ogrodniczych, ferm zwierząt futerkowych, drobiu itp.,
2. księgowych,
3. gorzelanych, względnie kierowników zakładu przemysłu rolnego, związanych ściśle z gospodarstwem rolnym,
4. magazynierów, statystyków, kalkulatorów,
5. mechaników zespołowych.

Praktykanci, oraz pomocnicze siły biurowe (kanceliści, pomoc buchalteryjna, maszynistki itp.) nie podlegają przepisom niniejszego układu.

§ 32. Pracownicy wymienieni w pkt. 4 § 31 obowiązani są przepracować 270 dni w roku.

§ 33. Administratorzy dzielą się na 3 kategorie. Zaliczenie administratora do jednej z trzech kategoryj uzależnione jest zasadniczo od obszaru administrowanego zespołu:

I.	kat.	obejmuje obszar	ponad 3.000 ha użytk. rol.
II.	„	„ „	od 1.000 do 3.000 ha użyt. rol.
III.	„	„ „	do 1.000 ha „

§ 34. Rządcy dzielą się na trzy kategorie, zasadniczo w zależności od obszaru powierzonego obiektu:

I	kat.	obejmuje obszar	ponad 750 ha
II	„	„ „	od 200 ha do 750 ha
III	„	„ „	do 200 ha.

§ 35. Niezależnie od obszaru winni być administratorzy i rządcy zaliczeni do wyższej kategorii, o ile wykażą się specjalnymi wynikami pracy w zakresie intensyfikacji gospodarstwa.

§ 36. Księgowi dzielą się na 2 kategorie:

I	kat.	księgowi	bilansiści (główni)
II	„	„	techniczni.

Za księgowego bilansistę uważa się pracownika, posiadającego pełne teoretyczne i praktyczne przygotowanie buchalteryjne, prowadzącego samodzielnie całość rachunkowości, oraz sporządzającego roczny bilans.

Księgowy techniczny powinien posiadać takie same kwalifikacje, oprócz znajomości sporządzania rocznego bilansu.

§ 37. Za mechaników zespołowych uważa się mechaników, organizujących i wykonywających techniczną obsługę i konserwację traktorów i innego sprzętu mechanicznego. Odpowiadają oni za stan maszyn i dozorują czynności personelu obsługującego maszyny, oraz prowadzą zespołowe warsztaty mechaniczne.

§ 38. Mechanicy zespołowi dzielą się na 3 klasy, w zależności od ilości agregatów mechanicznych w zespole:

I	klasa—obsługujący	ponad 18	agregat. mechan.
II	„ „	od 10 do 18	„ „
III	„ „	do 10	„ „

§ 39. Za agregat mechaniczny w rolnictwie uważa się: traktor (ciągnik), wraz z maszynami współpracującymi, komplet pługów parowych, stałą instalację silnikową (również elektryczną), samodzielny garnitur młocarniany, specjalny garnitur do czyszczenia nasion wraz ze stałym silnikiem o dziennej wydajności ponad 5 ton, oraz zespołowy warsztat mechaniczny.

Rozdział II

Pracownicy mechanicznej obsługi gospodarstw rolnych.

§ 40. Za pracowników mechanicznej obsługi gospodarstw rolnych uważa się:

1. traktorzystów i kierowców ciągników,
2. pomocn. traktorzystów i kierowców ciągników.

§ 41. Traktorzyści i kierowcy ciągników dzielą się na 2 klasy:

1. do klasy pierwszej zalicza się traktorzystów i kierowców ciągników, posiadających pełne uprawnienie do samodzielnego wykonywania zawodu tj. posiadających zaświadczenie TOR I kategorii.
2. do klasy drugiej zalicza się traktorzystów i kierowców ciągników, którzy obsługują sprzęt mechaniczny i posiadają zaświadczenie TOR — II i III kategorii.

§ 42. Pomocnicy pracowników mechanicznej obsługi gospodarstw rolnych dzielą się na 2 klasy:

1. do pierwszej klasy zalicza się pomocników traktorzystów i kierowców ciągników, posiadających zaświadczenia TOR „III kategorii niesamodzielny".
2. do drugiej klasy zalicza się wszystkich innych pomocników.

Rozdział III

Rzemieślnicy.

§ 43. Za rzemieślników uważa się: maszynistów (motorzystów), mechaników (majstrów) warsztatowych, kowali, stelmachów, specjalistów zatrudnionych przy stadninach koni i w fermach zwierząt futerkowych oraz drobiu, rymarzy, rybaków,

ogrodników, szwajcarów, owczarzy itp. stałych wykwalifikowanych pracowników zatrudnionych w gospodarstwach rolnych.

§ 44. Rzemieślnicy dzielą się na trzy grupy:
1. robotników wykwalifikowanych,
2. rzemieślników,
3. rzemieślników specjalnie wykwalifikowanych.

§ 45. Rzemieślnik, jeśli wykaże się specjalnymi kwalifikacjami i sumiennością wykonywanych obowiązków, winien być przesunięty do grupy wyższej.

Rzemieślnik posiadający świadectwa, a nie wykazujący się w 3-ch miesięcznym okresie sprawnością i sumiennością, może być przesunięty do grupy niższej.

Przesunięć dokonywa pracodawca w porozumieniu z Komitetem Folwarcznym.

§ 46. Za motorzystów (maszynistów) uważa się pracowników obsługi mechanicznej pługów parowych i instalacji pasowych (elektrycznych, wodnych itp.).

§ 47. Rzemieślnicy oraz kierowcy ciągników, traktorzyści i ich pomocnicy w razie pilnej i koniecznej potrzeby, obowiązani są do innych prac w majątku, możliwie w zależności od ich kwalifikacyj.

Rozdział IV

Ordynariusze.

§ 48. 1. Za ordynariuszy uważa się: włodarzy (karbowych, gumiennych), fornali, luzaków (ręczniaków), stajennych(e), stróżów i pastuchów.

2. Za luzaków (ręczniaków) uważa się ordynariuszy, na których nie włożono obowiązku obrządzania koni lub innego inwentarza.
Luzak nie może odmówić pełnienia obowiązku fornala, pastucha lub stróża. W tych przypadkach przysługują mu uprawnienia przywiązane do tej kategorii pracowników, której obowiązki rzeczywiście pełni.

3. Robotnicy rolni z pełną zdolnością do pracy, o ile stale pracują i wykonywają czynności pracowników wyliczonych w pkt. 1 niniejszego paragrafu,

choćby pod inną nazwą byli godzeni — winni otrzymywać wynagrodzenie odpowiadające tej kategorii, której funkcje rzeczywiście pełnią.

4. Do obowiązków fornala należy obrządzanie 4-ch koni, przydzielonych mu przy objęciu pracy.

Rozdział V

Stali robotnicy dniówkowi.

§ 49. Stałymi robotnikami dniówkowymi są domownicy ordynariuszy, rzemieślników, pracowników obsługi mechanicznej gospodarstw rolnych, z pełną zdolnością do pracy, z którymi zawarto umowy o stałe wykonywanie zwykłych robót polnych.

§ 50. 1. Ustala się następujące kategorie robotników dniówkowych:

kat. I — mężczyźni ponad 18 lat, zdolni do wszystkich robót i do kosy,

kat. II — młodzież od 16-tu do 18-tu lat oraz kobiety.

2. Młodociani robotnicy od lat 16-tu mogą być zatrudnieni tylko przy pracach lżejszych od prac wykonywanych przez robotników I-ej kategorii.

3. Jeżeli kobieta wykonywa te same prace co robotnik dniówkowy I kategorii — otrzymuje wynagrodzenie wg stawek dla I kategorii robotników.

DZIAŁ VI.

Rozdział I

Ogólne zasady wynagrodzenia

§ 51. Pracownicy, objęci niniejszym układem otrzymują zasadnicze wynagrodzenie w gotówce i naturaliach.

§ 52. Zasadnicze wynagrodzenie pracowników fizycznych oblicza się za wykonane jednostki wydajności pracy.

§ 53. Pełne wynagrodzenie przewidziane w rozdziale III i IV niniejszego Działu otrzymują pracownicy fizyczni za przepracowane ilości jednostek wydajności pracy, przewidziane w tabeli do § 57.

§ 54. Jeżeli pracownik fizyczny nie przepracował tej ilości jednostek wydajności pracy, to wówczas otrzymuje on wynagrodzenie wg poniższej tabeli:

Jednostka wydajności	Wynagrodzenie roczne w kg ordynarii	w tym kwartalnie: od 1.I do 31.III i od 1.X do 1.XII za przeprac. jednostki wydajności	od 1.I do 31.III i od 1.X do 1.XII wynagr. w kg ordynarii	od 1.IV do 30.IX za przepracowane jednostki	od 1.IV do 30.IX wynagr. w kg ordynarii
I. Ordynariusze (włodarz, fornal, stajenny, pastuch)					
300	1600	70	400	80	400
290	1540	67	385	78	385
280	1490	65	372	75	373
270	1440	63	360	72	360
260	1380	60	345	70	345
250	1340	58	335	67	335
240	1280	56	320	64	320
230	1220	55	305	60	305
220	1200	52	300	58	300
Rzemieśnicy, ordynariusze — luzacy i inni					
270	1600	60	400	75	400
260	1540	58	385	72	385
250	1480	56	370	69	370
240	1420	54	355	66	355
230	1360	52	340	63	340
220	1300	50	325	60	325
210	1240	48	310	57	310
200	1200	46	300	54	300

§ 55. 1. Poza wynagrodzeniem zasadniczym otrzymują pracownicy premie.

2. Premie dla pracowników umysłowych są zależne od wyniku pracy.

3. Premie dla pracowników fizycznych, uzależnione są od przekroczenia obowiązujących jednostek wydajności pracy.
4. Zasady wypłaty premii normują szczegółowo załączniki do niniejszego układu (załącznik Nr 3).

Jednostka wydajności pracy.

§ 56. 1. Jednostkami wydajności pracy są: ustalone normy pracy dla poszczególnych rodzajów robót (wyliczonych szczegółowo w załączniku do niniejszej umowy. Zał. Nr 4).

2. Dla prac nieobjętych normami — dniówka.

§ 57. Pracowników fizycznych, objętych niniejszym układem z wyjątkiem pracowników obsługi mechanicznej gospodarstw rolnych, szwajcarów i owczarzy, obowiązuje wykonanie w ciągu roku następujących ilości jednostek wydajności pracy:

L. p.	Kategorie pracowników	Rocznie	w tym kwartalnie od 1.I do 31.III	od 1.IV do 30.VI	od 1.VII do 30.IX	od 1.X do 31.XII
I.	Ordynariusze					
1.	Włodarz (karbowy, gumienny)	300	60	90	90	60
2.	Stajenny, pastuch	300	70	80	80	70
3.	Fornal	300	70	80	80	70
4.	Luzak	270	60	75	75	60
II.	Rzemieślnicy					
1.	Kowal i pomocnicy	270	60	75	75	60
2.	Stelmach i pomocnicy	270	60	75	75	60
3.	Rymarz i pomocnicy	270	60	75	75	60
4.	Maszynista, motorzysta, mechanik warsztatowy	270	60	75	75	60
5.	Ogrodnik	270	60	75	75	60
III.	Wszyscy inni	270	60	75	75	60
IV.	Robotnicy dniówkowi					
1.	I kategorii i II kat.	250	40	75	75	60
2.	Młodociani	180	30	60	60	30

V. Robotnicy sezonowi na warunkach zawartych kontraktów — jak robotnicy dniówkowi.

§ 58. Do przepracowanych jednostek wydajności pracy zalicza się okres usprawiedliwionej choroby, urlopów i wyjazd, przewidziany w § 115, pkt 1.

Rozdział II

Wynagrodzenie w gotówce pracowników umysłowych.

§ 59. Wynagrodzenie w gotówce pracowników umysłowych płatne jest miesięcznie z dołu, według ustalonych stawek:

1. Administratorzy:
   a) kat. I — zł 10.000,—
   b) „ II — „ 8.000,—
   c) „ III — „ 7.000,—
2. Rządcy:
   a) kat. I — zł 7.000,—
   b) „ II — „ 6.000,—
   c) „ III — „ 5.000,—
3. Księgowi:
   a) bilansista (główny) — zł 8.000,—
   b) techniczny — „ 6.000,—
4. Mechanicy zespołowi:
   a) kat. I — zł 6.000,—
   b) „ II — „ 5.000,—
   c) „ III — „ 4.000,—
5. Pozostali pracownicy umysłowi:
   a) gorzelany, kierownik ferm zwierząt futerkowych i drobiu względnie kierownik innych zakł. przem. roln. zł 6.000,—
   b) magazynier, statystyk, kalkulator „ 3.000,—

Rozdział III

Wynagrodzenie w gotówce pracowników fizycznych.

§ 60. Wynagrodzenie w gotówce pracowników fizycznych z wyjątkiem pracowników obsługi mechanicznej traktorów, szwajcarów i owczarzy, jest płatne miesięcznie z dołu według następujących stawek:

1. Rzemieślnicy:

a) robotnicy wykwalifikowani	— zł 3.000,—
b) rzemieślnicy	— „ 4.500,—
c) rzemieślnicy specjalnie wykwalifikowani	— „ 6.700,—

2. Ordynariusze:

a) włodarze (karbowi, gumienni)	— zł 3.000,—
b) pozostali ordynariusze	— „ 700,—
c) luzacy	— „ 450,—

3. Robotnicy dniówkowi za każdą wykonaną jednostkę wydajności pracy:

kat. I	w mies. letn. — zł 140,—	zim. — zł 90,—
kat. II	„ „ — „ 110,—	„ — „ 65,—
młodociani	„ „ — „ 60,—	„ — „ 40,—

§ 61. Do czasu wprowadzenia w rolnictwie ubezpieczenia rodzinnego — pracownicy, mający na utrzymaniu więcei niż dwoje dzieci w wieku do lat 15-tu, otrzymują na każde dziecko dodatek po zł 200.— miesięcznie.

Rozdział IV

Wynagrodzenie w naturze.
Ordynaria.

§ 62. Pracownicy wymienieni w Dziale V niniejszego układu z wyjątkiem pracowników obsługi mechanicznej i stałych robotników dniówkowych — otrzymują ordynarię w następującej wysokości:

16 q zboża rocznie w tym - 10 q żyta
3 „ pszenicy
1 „ grochu
2 „ jęczmienia

z dodatkiem 10% na przemiał.

§ 63. W braku zboża zamiast 10% dodatku w zbożu może być wypłacona równowartość w gotówce wg notowań właściwej giełdy zbożowej.

§ 64. Ordynarie wydaje się w terminach kwartalnych: 75% ordynarii z góry, a 25% z dołu, w zależności od wykonanych jednostek wydajności pracy.

§ 65. Zboże wydane na ordynarie musi być zdrowe i dobrze oczyszczone.

§ 66. W razie niemożności wydania należnej ordynarii, z powodu siły wyższej w terminach w niniejszym układzie przewidzianych, ustalenie terminu ma nastąpić w drodze bezpośredniego porozumienia stron.

§ 67. W gospodarstwach, gdzie nie sieją grochu w dostatecznej ilości, ordynariusze mogą żądać zamiast 1 q grochu — 1 q pszenicy. W gospodarstwach gdzie sieją w dostatecznej ilości hreczkę (grykę) a nie sieją pszenicy — ordynariusze mogą żądać po 1 q hreczki (gryki) za każdy 1 q pszenicy. W gospodarstwach gdzie nie sieją pszenicy, lub gdzie zbiór pszenicy nie starcza na siew i pełną ordynarię, wydaje się po 1,3 q żyta za każdy 1 q pszenicy.

§ 68. 1. Pracodawcy są zobowiązani do przemielenia ordynarii na koszt gospodarstwa rolnego.

2. Gdy przemiału dokonywa pracodawca — pracownicy nie otrzymują 10% dodatku na przemiał; przysługuje im natomiast prawo określenia, jaka ilość ordynarii ma być zmielona na pytel, razówkę i kaszę.

§ 69. Przemielenie ordynarii winno być dokonane w ciągu 20 dni od daty jej wydania.

Ziemia pod ziemniaki.

§ 70. Pracownicy otrzymują 60 arów ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę. W wypadku nie otrzymania ziemi pod ziemniaki, pracownik winien otrzymać za każdy ar po 120 kg ziemniaków zdrowych i suchych.

§ 71. 1. Sadzenie ziemniaków powinno odbywać się w połowie między początkiem a końcem sadzenia ziemniaków pracodawcy, jeżeli nie umówiono się inaczej w danym gospodarstwie.

2. Pole pod ziemniaki pracownika powinno być w równie dobrym stanowisku, jak pole pod ziemniaki pracodawcy.
3. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i obredlanie konne przysługujące pracownikom — powinno być takie same jak ziemniaków pracodawcy.
4. Zastrzega się, że wszystkie ziemniaki pracowników winny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.
5. O ile pracownik nie posiada sadzonek, może otrzymać je od pracodawcy w ilości potrzebnej do obsadzenia przydzielonej działki, z obowiązkiem zwrotu sadzonek na jesieni, względnie za potrąceniem ich wartości z wynagrodzenia.

Utrzymanie inwentarza.

§ 72. 1. Pracownik ma prawo trzymać dwie krowy z przychówkiem do 6-ciu miesięcy. Obowiązuje obsługa własna. Jeżeli trzymać będzie jedną krowę, to otrzymywać będzie 60 litrów mleka na okres zapuszczenia krowy.

2. Jeżeli pracownik krowy nie trzyma, to otrzymywać będzie 3 litry mleka dziennie w ciągu 6-ciu miesięcy letnich, a po 2 litry mleka dziennie w ciągu miesięcy zimowych.
3. Pracownik otrzymuje mleko świeże niezbierane. W razie niemożności wydania mleka, pracownik otrzymuje równoważnik w gotówce wg cen miejscowych, płaconych przez spółdzielnie, lub mleczarnie państwowe.
4. Pracownik w braku krów może trzymać kozy, licząc dwie kozy za jedną krowę.
5. Pracownik otrzymuje ściółkę dla swego inwentarza na równi z bydłem pracodawcy, przyczym nawóz stanowi własność pracodawcy.

§ 73. 1. Pracodawca daje utrzymanie dla krów pracownika, a poza okresem stabulacji odpowiednie pastwisko, wspólne z bydłem pracodawcy.

2. W gospodarstwach, posiadających obory zarodowe, pracodawca daje osobne pastwisko i osobnego pastucha dla bydła pracowników.

3. W braku odpowiedniego pastwiska, bydło pracowników otrzymywać będzie zieloną paszę w dostatecznej ilości, lub 7,5 kg kiszonek, albo 7,5 kg kiszonych wytłoków, albo 0,5 kg suchych wytłoków na jedną sztukę dziennie, z wystarczającą ilością sieczki.

4. Podczas miesięcy zimowych, tj. w okresie stabulacji otrzymują pracownicy na jedną sztukę bydła dziennie po 8 kg zdrowej sieczki, lub plew zbożowych, z dodatkiem wywaru.

5. Tam, gdzie nie wydaje się wywaru, pracownik otrzymuje na każdą sztukę 2 q buraków, lub innych okopowych pastewnych miesięcznie, albo 15 kg wytłoków suchych względnie 3 q kiszonki.

§ 74. Dla uniknięcia zarazy wprowadzenie do obory majątku nowej sztuki nie może nastąpić bez uprzedniego zezwolenia pracodawcy i zaświadczenia lekarza weterynaryjnego.

§ 75. Pracownicy mają prawo trzymać następujące ilości trzody chlewnej:

a) pracownicy umysłowi:
   1) administratorzy i rządcy — 2 sztuki opasów,
   2) pozostali pracownicy umysłowi — 1 sztukę opasów z obsługą i karmą własną,

b) pracownicy fizyczni jedną maciorę z przychówkiem do 2-ch miesięcy i 2 opasy w chlewie służbowym, z obsługą własną i karmą własną.

§ 76. Dozwolone jest trzymanie drobiu w ilości do 30 sztuk, przy czym obowiązuje pracowników karma własna.
sztuk, przy czym obowiązuje pracowników karma własna.
dawcy.

§ 77. W przypadku, jeżeli pracodawca zabrania administratorowi, rządcy, mechanikowi zespołowemu, księgowemu-bilansiście trzymania trzody chlewnej — obowiązany jest do dania tucznika o wadze od 120 do 150 kg w stosunku rocznym.

Opał.

§ 78. 1. Pracownicy otrzymują następujące ilości jednostek opałowych:

A) fizyczni — 13 jednostek,

B) umysłowi:

a) administratorzy — 18 jednostek,

b) rządcy, mechanicy zespołowi i księgowi-bilansiści — 15 jednostek,

c) pozostali pracownicy umysłowi — 13 jednostek.

2. Jednostka opałowa równa się:

2,5 q węgla,

1000 sztukom cegiełek torfu nieprasowanego, 725 sztukom cegiełek, względnie 5 q torfu nieprasowanego,

1 m^3 drzewa szczapowego suchego,

1,25 m^3 drzewa szczapowego niesuchego,

1,5 m^3 karpiny rąbanej, 2 kupki gałęzi wymiaru 1,75 szerokości — 1,75 m wys. i 2 m. długości.

3. Przy wydawaniu opału w drzewie obowiązuje wydawanie 15 m^3 drzewa szczapowego w ciągu roku, po 1 m^3 w okresie letnim, i po 1,5 m^3 drzewa miesięcznie w okresie zimowym.

4. Wybór materiału opałowego przysługuje pracodawcy. Zastrzega się jednak, że przy wydawaniu węgla lub innego opału co najmniej $1/4$ opału musi być wydawana w szczapach.

5. Przy braku sił roboczych w lecie, pracodawca może żądać od pracownika, aby dla zaopatrzenia się w drzewo, sam przystąpił do rąbania drzewa, kopania karpiny i innych robót, związanych z przygotowaniem drzewa na opał, nawet poza terenem folwarku. Prace te uważa się, jako wykonane dla folwarku.

6. Torf winien być wydany w normalnym suchym stanie i w przeciętnie dobrym gatunku.

7. Ustęp 5 niniejszego paragrafu nie ma zastosowania do pracowników umysłowych.

8. Sprzedaż otrzymanego opału jest niedopuszczalna.

M i e s z k a n i e.

§ 79. Mieszkania pracowników w miarę możności winny się składać:

1. z 3-ch — 4-ch izb dla administratorów,
2. z 2-ch — 3-ch izb dla rządców, księgowych-bilansistów, gorzelanych i mechaników zespołowych,
3. z 2-ch izb dla pozostałych pracowników umysłowych, oraz dla pracowników fizycznych.

   Samotni pracownicy grupy 3-ej otrzymują jedną izbę, a w braku pomieszczeń mogą być lokowani we wspólnych mieszkaniach.

§ 80. 1. Podłogi w mieszkaniach winny być drewniane, a przy mieszkaniach winny być piwnice i komory.

2. W gospodarstwach rolnych, gdzie brak jest odpowiednich budynków, lub gdy zachodzi potrzeba przebudowy, administracja w porozumieniu z przedstawicielstwem pracowniczym odracza przydzielenie odpowiednich mieszkań do czasu zaistnienia możliwości budowy lub przebudowy.
3. Izby winny być wytynkowane ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach. Pracodawca dostarcza do bielenia wapna niegaszonego dwa razy do roku w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie. W oknach mają być całe szyby. W razie stłuczenia szyby, pracodawca jest obowiązany wstawić ją na koszt pracownika w ciągu 2 tygodni.
4. Podłogi mają być położone i piece doprowadzone do porządku przed 1 października.
5. W wypadku gdy w mieszkaniu pracownika nie zostaną ułożone podłogi, pracodawca musi wydać dodatkowe dwie jednostki opału, określone w § 78.
6. Mieszkania mają być ze szczelnym dachem. Tam, gdzie dachy są zepsute, muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich.
7. W gospodarstwach rolnych, gdzie woda zacieka do piwnic mieszkań, winny być one zabezpieczo-

ne w ciągu lata od wody napływowej. Pracownicy powinni dbać, aby otoczenie ich mieszkań odpowiadało wymaganiom higieny.

Pracodawcę obowiązuje wybrukowanie dostępu do studzień, oraz zastąpienie zgniłych cembrzyn nowymi lub zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia.

8. Zbiorniki na nawóz i ustępy w dostatecznej ilości nie mogą znajdować się bliżej, aniżeli 20 m od mieszkań służbowych i mają być utrzymane przez pracowników w należytym porządku i czystości. Pracownicy zobowiązani są do składania nawozu ze swoich chlewów w przeznaczonym na to miejscu.

§ 81. W gospodarstwach, mających elektryczność, pracodawca winien doprowadzić prąd do mieszkań pracowników, o ile wydatki na te inwestycje przewidziane są w preliminarzu na dany rok budżetowy.

Inne pomieszczenia.

§ 82. Pracownik otrzymuje pomieszczenie:

a) dla bydła,
b) na ziemniaki,
c) dla trzody chlewnej, przewidzianej w § 75,
d) na opał.

§ 83. Przepisy Rozdziału IV, Działu VI nie mają zastosowania do stałych pracowników dniówkowych.

Rozdział V

Wynagrodzenie w naturze stałych robotników dniówkowych, do których nie mają zastosowania przepisy Działu VI, Rozdziału IV.

§ 84. 1. Robotnicy dniówkowi otrzymują za każdą wykonaną jednostkę wydajności pracy:

a) kat. I — 2 kg żyta,
— 1 „ pszenicy
— 1 „ jęczmienia,
— 8 „ ziemniaków;

b) kat. II — 2,00 kg żyta,
— 0,75 „ jęczmienia,
— 0,75 „ pszenicy,
— 7,00 „ ziemniaków;

c) młodociani — 1,00 kg żyta,
— 0,25 „ jęczmienia,
— 0,25 „ pszenicy,
— 3,00 „ ziemniaków.

2. W przypadkach dawania roli pod ziemniaki, zamiast ziemniaków wydaje się dla I kat.—15 arów ziemi, a dla kat. II — 12 arów. W razie porzucenia pracy z winy stałego robotnika dniówkowego przed końcem roku, sprzęt pola wydanego mu pod ziemniaki, lub zamiast ziemniaków należy do pracodawcy za zwrotem ilości ziemniaków zużytych do sadzenia.

3. W razie czasowego obrządzania koni — robotnik dniówkowy otrzymuje w gotówce równowartość 25 kg żyta miesięcznie wg cen właściwej giełdy zbożowej.

4. Wynagrodzenie w zbożu i gotówce płatne jest co miesiąc z dołu, w ziemniakach zaś co pół roku z dołu.

5. Stali robotnicy dniówkowi mają prawo nabycia od pracodawcy do 2 litrów mleka pełnego w okresie letnim, po cenie płaconej w najbliższej mleczarni państwowej lub spółdzielczej.

Ci zaś, którzy mają dzieci — po 1 litrze mleka pełnego, również w okresie zimowym.

6. Stali robotnicy dniówkowi, zajmujący oddzielne mieszkania majątkowe, otrzymają rocznie 2 jednostki opałowe.

Rozdział VI

Wynagrodzenie pracowników mechanicznej obsługi gospodarstw rolnych wraz z premiami i potrąceniami.

§ 85. Traktorzyści, kierowcy ciągników i ich pomocnicy (§ 40 niniejszego układu) pobierają wynagrodzenie zasadnicze, płatne miesięcznie z dołu:

a) pracownicy	I klasy	— 10.000,	zł.
b) pracownicy	II „	— 8.000,	„
c) pomocnicy	I „	— 5.000,	„
d) pomocnicy	II „	— 4.000,	„

§ 86. 1. Traktorzyści podczas ciągłej pracy w polu poza majątkiem, w którym stale mieszkają, otrzymują posiłek, który winien być im dostarczony do miejsca pracy w czasie przerw ustalonych na posiłki.

2. Przy pracy w polu późną jesienią i w nocy — pracodawca winien dostarczyć pracownikowi ciepłe kombinezony.

§ 87. 1. Poza wynagrodzeniem zasadniczym, pracownicy obsługi mechanicznej pobierają wynagrodzenie dodatkowe oraz premie wg tabeli podanej w załączniku do niniejszego układu i w zależności od następujących wyników pracy:

a) ilości wykonanej w dzień. względnie w nocy pracy, w przeliczeniu na hektary orki średniej, w zależności od grupy traktorów (załącznik Nr 6),
b) przestrzeganie ustalonych prawideł technicznych konserwacji i stanu traktorów, oraz maszyn współpracujących,
c) ilości zużytych materiałów pędnych,
d) jakości wykonanej pracy.

2. Przeliczenie na hektary orki średniej odbywa się wg współczynników podanych w załączniku Nr 5.

§ 88. Wynagrodzenie dodatkowe oblicza się i wypłaca do dnia 30 każdego następnego miesiąca za miesiąc ubiegły.

§ 89. Pracownikom obsługi mechanicznej przysługuje prawo kupna w gospodarstwie rolnym po cenach właściwej terytorialnie giełdy zbożowej, następujących ilości produktów:

1. Miesięcznie w ciągu całego roku:

a) pracownikom I klasy — 50—60 kg. zboża
b) pracownikom II „ — 40—50 „ „
i wszystkim pomocnikom — 25—30 „ „

oraz wszystkim wyżej wymienionym pracownikom innych produktów za sumę nieprzekraczającą 25 — 30 proc. ich wynagrodzenia (zasadniczego, dodatkowego i premii).

2. Ponadto w okresie pracy traktora ciągnika — zboże w ilościach podanych w tabeli dołączonej do niniejszego układu (załącznik Nr 2).

§ 90. Niezależnie od wynagrodzeń, przewidzianych wyżej, pracownicy obsługi mechanicznej pobierają dodatki wg następujących zasad wysokości:

1. 15% dodatku do wynagrodzenia dodatkowego za pracę nocną — przy orce ugorów, odłogów i orkach przedzimowych.
2. 50% kwoty stanowiącej wartość zaoszczędzonych materiałów pędnych.
3. 50% kwoty, zaoszczędzonej staraniem pracownika z sumy preliminowanej na konserwację traktorów, przy czym dla obliczenia tej kwoty przyjmuje się, iż preliminowany koszt konserwacji traktorów wynosi rocznie:

a) I grupy ca zł 20.000,—
b) II grupy „ „ 25.000,—
c) III grupy „ „ 35.000,—

4. Dodatki wymienione wyżej płatne są w terminach:
a) wymienione pod pkt. 1 równocześnie z wynagrodzeniem dodatkowym,
b) wymienione w punkcie 2 w trzech terminach:
1 lipiec,
1 październik,
31 grudzień,
c) wymienione pod pkt 3, do dnia 31 grudnia danego roku.

§ 91. Pracownik mechanicznej obsługi ponosi całkowitą odpowiedzialność materialną za szkody spowodowane niedbalstwem lub winą:

a) przy uszkodzeniu lub zniszczeniu powierzonych mu maszyn,
b) przy użyciu nadmiernym (ponad normę) materiałów pędnych i smarów,
c) przy rażąco złej pod względem jakości pracy.

Wysokość strat w każdym poszczególnym wypadku ustalona być winna przez komisję, w skład której wchodzą: kierownik gospodarstwa, przedstawiciel Komitetu Folwarcznego i mechanik zespołowy.

Rozdział VII

Przepisy szczególne dla ogrodników, szwajcarów, owczarzy i dojarek.

Ogrodnicy.

§ 92. 1. Ogrodnicy, mający egzamin czeladniczy, oraz absolwenci szkół ogrodniczych, posiadający praktykę, otrzymują wynagrodzenie rzemieślnika.

2. Ogrodnicy z egzaminem czeladniczym, lub absolwenci szkół ogrodniczych z praktyką i posiadający dokładną znajomość wszelkiej produkcji ogrodniczej, oraz ogrodnicy z egzaminem mistrza, otrzymują wynagrodzenie rzemieślnika specjalnie wykwalifikowanego.

3. Ogrodnik, względnie zespół ogrodników, otrzymuje ponadto od ceny sprzedażnej tantiemę; od produkcji warzyw i owoców w wysokości: przy dzierżawieniu sadu 1% a przy własnej eksploatacji 2% oraz od produkcji kwiatów w wysokości 0,5%.

Szwajcarzy.

§ 93. Za szwajcarów oborowych i szwajcarów oprzątaczy trzody chlewnej uważa się pracowników odpowiedzialnych za całość prac wykonywanych w oborze, względnie chlewni.

Szwajcarzy muszą wykazać się dokładną znajomością zasad żywienia i tuczu, pielęgnacji i leczenia wg wskazówek lekarzy weterynarii, wychowu cieląt prosiąt, a szwajcarzy oborowi muszą ponadto posiadać odpowiednie kwalifikacje (zaświadczenie z odbytej co najmniej 3-letnej praktyki u szwajcara, poświadczone przez pracodawcę, ewentualnie świadectwo odbytego kursu).

§ 94. 1. Szwajcar odpowiada za całą oborę, lub chlewnię, niezależnie od ilości bydła, lub trzody chlewnej.

2. Szwajcarzy i ich robotnicy muszą pilnować i otaczać opieką powierzony im inwentarz żywy i gospodarkę mleczną. Do ich obowiązków należy przede wszystkim: żywienie, prawidłowe dojenie krów, utrzymanie w czystości inwentarza i pomieszczeń, obory lub chlewni, oraz dopilnowanie pokrywania krów, względnie macior wg ustalonego terminarza. Szczególnej opiece szwajcara powierzone są rozpłodniki.

3. Ilość udojów i odpasów reguluje pracodawca.

4. Do obowiązków szwajcara należy również zaopatrywanie obory lub chlewni w wodę, utrzymanie w czystości i w dobrym stanie naczyń do dojenia (konwi, ewent. mleczarni i wirówek), narzędzi oborowych, oraz utrzymanie porządku w powierzonych mu budynkach, dostarczanie paszy i przyrządzanie jej (parowanie dla chlewni ziemniaków), dostarczanie ściółki, oraz usuwanie codziennie nawozu w oborach i chlewniach płytkich na gnojownik.

5. Układanie nawozu na gnojownię ma się odbywać wg wskazówek administracji.

6. Do wywożenia nawozu i zwożenia pasz dla obory używa szwajcar stadnika.

7. Dla dowożenia paszy dla chlewni administracja dostarcza w miarę potrzeby siłę pociągową.

§ 95. 1. Szwajcar odpowiedzialny jest za należytą czystość, chłodzenie mleka i odstawianie go do miejsca przechowywania w majątku. W przypadku dokonywania odwirowywania mleka, obowiązek ten spoczywa na szwajcarach.

2. Szwajcar prowadzi tablicę i książkę codziennego udoju, tablicę pokryć, ocieleń i zapuszczania krów, a w chlewniach pokrycia i oproszenia macior, oraz miesięczną kontrolę przyrostu wagi tuczników i prosiąt wg przepisów hodowlanych.

§ 96. 1. Na jednego szwajcara, zatrudnionego w oborze przypada do osobistej pielęgnacji i dojenia 30 sztuk bydła, w tym około 15 sztuk jałowizny. Ponadto szwajcar zobowiązany jest poić dodatkowo cielęta po zakończeniu okresu pojenia.

2. Na szwajcara zatrudnionego w chlewni przypada do osobistej pielęgnacji i tuczenia 120 sztuk, w tym 10 — 12 macior.

§ 97. 1. Szwajcarów oprzątaczy trzody chlewnej, szwajcarów oborowych zalicza się pod względem zasadniczego wynagrodzenia do jednej z trzech grup rzemieślników, zależnie od kwalifikacji i spełnianego obowiązku.

2. Szwajcar zatrudniony w oborze, poza wynagrodzeniem stałym, otrzymuje w dużych oborach za uzyskanie przychówku, co najmniej 24 urodzonych cieląt od 30 krów w ciągu roku — jedno 6-ciotygodniowe cielę, ewentualnie równowartość pieniężną wg cen giełdowych. W oborach mniejszych wypłaca się premię pieniężną w stosunku procentowym do ilości urodzonych cieląt.

Poza tym pobiera za każdego wychowanego normalnie do pół roku cielaka zależnie od kondycji od 100 — 200 zł.

3. Szwajcar zatrudniony w chlewni otrzymuje za uzyskanie przychówku w ciągu roku od 10 macior co najmniej 100 sztuk prosiąt — 2 prosięta 6 — 8 tygodniowe, a przy uzyskaniu przychowku ponad ustaloną normę 100 sztuk — otrzymuje od każdych 20 sztuk jako dalszą premię — jedno prosię. Poza tym otrzymuje za każde odchowane prosię ośmiotygodniowe 25 zł.

§ 98. 1. Przy większej ilości bydła, szwajcar dobiera sobie sam robotników, jako pomoc w stosunku 1 pracownik na 15 krów i 15 sztuk jałowizny

O ile szwajcar nie może znaleźć robotników, może zgodzić w porozumieniu z administratorem pracowników spośród stałych dniówkowych robotników danego majątku.

2. Majątek wypłaca własnym robotnikom, jak i zgodzonym przez szwajcara, normalne wynagrodzenie wg dniówki za wszystkie dni miesiąca z 50% dodatkiem w gotówce i naturaliach, jako ryczałt za godziny nadliczbowe i prace w dni świąteczne.

3. Analogicznie przy większej ilości trzody chlewnej, szwajcar winien dobrać sobie pracowników, licząc na 1 pracownika przynajmniej 100 sztuk trzody chlewnej różnego wieku i wagi. Pracownicy ci otrzymują wynagrodzenie takie samo, jak pomocnicy szwajcara w oborze.

§ 99. 1. Za udój mleka ustala się dla szwajcara następującą tantiemę:

przy przeciętnej miesięcznej wydajności od krowy w oborze:

180 litrów do 300 litr. — 1% wartości całego udojonego meka,

300 litrów do 450 litrów — 1,5% wartości całego udojonego mleka,

ponad 450 litrów — 2% wartości całego udojonego mleka.

Na poczet tantiemy otrzymują szwajcarzy w terminach miesięcznych zaliczki w wysokości 50% stawek powyższej tabelki.

Obliczenie ostateczne i wypłata różnicy tantiemy następuje po zakończeniu roku, w zależności od przeciętnej rocznej wydajności z obory, jak poniżej:

a) przy 2.000 do 2.500 litr. — 1%
b) od 2.500 do 3.500 litr. — 1,5%
c) ponad 3.000 litr. — 2%

2. Tantiemę wypłaca się w gotówce, licząc cenę mleka, jaką płaci najbliższa mleczarnia państwowa lub spółdzielcza.

3. Od każdej sprzedanej sztuki (opasu) z obory otrzymuje szwajcar 1% uzyskanej ceny.

4. Szwajcar zatrudniony w chlewni otrzymuje od sprzedanych tuczników (lub bekonów) 1% uzyskanej ceny.

5. Jeżeli szwajcar nie dobierze sobie ludzi własnych, oddaje pracownikom, zgodzonym spośród robotników gospodarstwa rolnego 50% tantiemy otrzymanej od udojonego mleka, oraz od sprzedanych sztuk opasowych.

Owczarze.

§ 100. Owczarza zalicza się pod względem zasadniczego wynagrodzenia do jednej z trzech grup rzemieślników, zależnie od kwalifikacji i spełnianego obowiązku.

Poza tym ustala się następującą tantiemę: od każdej sprzedanej sztuki otrzymuje 1,5% ceny sprzedaży, od odchowanego do pół roku jagnięcia otrzymuje w gotówce 50 zł i od każdych 50 sztuk ostrzyżonych owiec — 0,5% wartości wełny, o ile przeciętna roczna wydajność wełny od sztuki wyniesie 2,5 kg.

Na utrzymanie psa owczarz otrzymuje 6 q ziemniaków rocznie.

Dojarki.

§ 101. 1. Dojarki umawiane wyłącznie do dojenia krów, mają obowiązek dojenia 6 krów.

2. Dojarki otrzymują 1 litr mleka niezbieranego dziennie, oraz ponadto:

a) przy przeciętnej wydajności od krowy do 2.000 litrów rocznie, za każde wydojone 100 litrów — 50 zł gotówką i 3.3 kg zboża (w tym 50% żyta, 25% pszenicy i 25% jęczmienia),

b) za każde wydojone 100 litrów ponad przeciętną 2.000 litrów rocznie od krowy — dostaje tę samą ilość zboża i 100 zł gotówką.

3. Ponadto samotne dojarki otrzymują 6 arów ziemi pod ogród.

DZIAŁ VII

Świadczenia socjalne.

§ 102. 1. Do czasu wprowadzenia ubezpieczenia emerytalnego w rolnictwie, w wypadku śmierci pracownika, żona lub dzieci zmarłego będą otrzymywać przez pół roku, a w przypadku zaś, gdy pozostaną dzieci małoletnie — do czasu ukończenia przez nie nauki w granicach obowiązku szkolnego — połowę pensji zmarłego i pół ordynarii, utrzymanie dla jednej krowy, działkę 30 arów ziemi pod ziemniaki, jak również możność korzystania ze wszystkich innych świadczeń, przewidzianych w niniejszym układzie, na równi z innymi pracownikami.

2. Jeżeli ziemniaki zostały zasadzone przed śmiercią pracownika — rodzina ma prawo do całego zbioru.

3. Mieszkający razem członkowie rodziny zmarłego, korzystający z powyższych świadczeń, nie mogą chodzić do pracy poza obrębem danego gospodarstwa, jeżeli pracodawca daje im zatrudnienie.

4. Rodzina zmarłego pracownika, niezależnie od zasiłku pogrzebowego z Ubezpieczalni Społecznej, otrzymuje z gospodarstwa trumnę zwykłą lub równowartość w gotówce.

§ 103. 1. Wdowa po pracowniku, który pobierał zaopatrzenie, albo który zmarł w czasie trwania stosunku pracy, i o ile jest niezdolna do pracy, co winna udowodnić zaświadczeniem lekarza urzędowego, nie posiadająca żywicieli otrzymuje z gospodarstwa po wyczerpaniu świadczeń przewidzianych w § 102 zaopatrzenie w naturze, w wysokości rocznej — 4 q zboża, a w tym: 2,5 q żyta, 1 q pszenicy i 0,5 q jęczmienia, 15 arów ziemi pod ziemniaki i 3,25 jednostek opałowych, oraz wspólne mieszkanie z innymi niezdolnymi do pracy.

2. Zaopatrzenie to nie należy się, o ile wdowa otrzymuje ustawowe świadczenia rentowe.

§ 104. W przypadku śmierci żony lub dziecka pracownika, niezależnie od zasiłku pogrzebowego z Ubezpieczalni Społecznej, otrzymuje on z gospodarstwa trumnę zwykłą, lub równowartość w gotówce.

§ 105. 1. Pracownik poszkodowany wskutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy i jego rodzina korzystają ze świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 28.III.1933 r. (Dz. U.R.P. Nr 51, poz: 396) z późniejszymi zmianami.

2. W celu uniknięcia nieszczęśliwych wypadków przy pracy, mają być wprowadzone przy maszynach odpowiednie urządzenia ochronne.

§ 106. 1. W związku z wprowadzeniem od 1.III.1947 r. przymusowego ubezpieczenia chorobowego w rolnictwie, zobowiązany jest pracodawca do dawania furmanki, celem przywiezienia lekarza do chorego i odwrotnie, a ponadto — w przypadkach niemożności uzyskania pomocy w Ubezpieczalni Społecznej i w przypadkach art. 123 ustawy o ubezpieczeniu społecznym, obowiązany jest wyłożyć za pracownika niezbędne koszty, z prawem uzyskania zwrotu tych kosztów przez Ubezpieczanię.

2. Obowiązek powyższy istnieje także w stosunku do członków rodziny.*)

---

*) Przy stosowaniu tego paragrafu należy mieć na uwadze poniższe przepisy ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U.R.P. Nr 51, poz. 396) z późniejszymi zmianami:

Art. 123. 1. Ubezpieczalnia obowiązana jest do zwrotu ubezpieczonemu kosztów, spowodowanych wezwaniem lekarza, nie mającego umowy z ubezpieczalnią, tylko w wypadkach nagłych, gdy zwrócenie się do ubezpieczalni jest niemożliwe, a zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem i jeżeli ubezpieczalnia została zawiadomiona o wezwaniu lekarza najpóźniej w ciągu pięciu dni od tego wezwania.

2. Na żądanie ubezpieczalni chory powinien w takim przypadku poddać się ponownemu badaniu przez lekarza, wyznaczonego przez ubezpieczalnię.

Art. 123-b. Pracodawcy rolni obowiązani są dostarczyć środków lokomocji dla przewozu chorych pracowników rolnych i członków ich rodzin do lekarza, szpitala ,zakładu leczniczego i tp., a w przypadkach niedostarczenia środków lokomicji zwrócić pracownikom rolnym poniesione z tego tytułu koszty.

(uwaga Redakcji)

§ 107. 1. Pracodawcom nie wolno wypowiadać pracy tym stałym pracownikom wymienionym w Dziale V niniejszego układu, którzy przepracowali w danym obiekcie rolnym 25 lat, i tym stałym pracownikom dniówkowym, którzy przepracowali w danym obiekcie rolnym 30 lat. Pracownikom, którzy przepracowali w ogóle w gospodarstwach rolnych 40 lat również nie wolno wypowiadać pracy.

W przypadku przeniesienia pracownika po roku 1945 do innego obiektu nie traci on uprawnień uwarunkowanych 25-letnią pracą.

2. Powyższy okres 25 — 30 względnie 40 lat liczy się od ukończenia 18 roku życia. Tytułem do zwolnienia tych pracowników nie może być niezdolność do pracy, lecz tylko ciężkie przewinienie.

3. Pracownicy objęci niniejszym paragrafem obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swej zdolności do pracy, pomimo przepracowanych 25 — 30, względnie 40 lat.

4. W wypadku stwierdzenia zupełnej niezdolności do pracy na skutek starości na podstawie przedstawionego przez pracownika orzeczenia lekarza urzędowego, pracownik nie jest obowiązany do pracy i przysługuje mu prawo do pobierania 50% wynagrodzenia ordynariusza w gotówce i naturaliach.

Pracownik taki obowiązany jest przeprowadzić się do wskazanego przez pracodawcę równowartościowego mieszkania, nawet poza terenem danego gospodarstwa.

5. Na obszarach kraju, na których obowiązuje ustawowe ubezpieczenie emerytalne, zamiast powyższych postanowień mają zastosowanie dotychczasowe świadczenia zwyczajowe.

6. Przepis tego paragrafu nie obejmuje pracowników umysłowych.

§ 108. Zgodnie z paragrafem 5 ust. 2 rozporządzenia z dnia 27.XI.1946 r. o warunkach i terminach zastosowania do pra-

cowników rolnych ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa (Dz. U. R. P. Nr 2 z 1947 r. poz. 8), pracodawca obowiązany jest wydawać pracownikom w razie choroby połączonej z niezdolnością do pracy lub połogu, pełne pobierane przez nich naturalia, przy czym zgodnie z pkt. 4 tego paragrafu, pracodawcy przysługuje zwrot od Ubezpieczalni wartości udzielonych świadczeń do kwoty zasiłku przysługującego w razie choroby lub połogu.

§ 109. Uprawnienia przewidziane dla żony lub wdowy pracownika przysługują również osobie, pozostającej z nim co najmniej od 6-ciu miesięcy w faktycznej wspólności małżeńskiej.

§ 110. Rezerwistom powołanym na ćwiczenia (lub w razie mobilizacji) wydaje się świadczenia zgodnie z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwę w pracy.

Szkoły, ochronki i świetlice.

§ 111. 1. Pracodawcy utrzymują dziecińce dla dzieci w wieku od lat 3 do 7. W folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 19-ście — pracodawcy winni utrzymywać przedszkole, oraz dożywianie dzieci, prowadzone pod kierunkiem fachowej siły.

2. W zakładach pracy zatrudniających ponad 20 pracowników, pracodawca obowiązany jest dostarczyć lokalu oraz urządzeń świetlicowych wraz z opałem i światłem.

Urlopy.

§ 112. Pracownik umysłowy otrzymuje 4 tygodnie urlopu, po przepracowaniu jednego roku ciągłej pracy w terminie, uzgodnionym z pracodawcą.

§ 113. 1. Stały pracownik fizyczny otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu, a po przepracowaniu w tym samym majątku lat 10 otrzymuje 20 dni w dni nieświąteczne (święta obowiązują zgodnie z wydanymi w tej mierze ustawami bez potrąceń świadczeń).

2. Służbowe przeniesienie nie pozbawia prawa do urlopu.
3. Jeżeli jednocześnie żąda nieprzerwanego urlopu taka ilość pracowników, że może się to przyczynić do zahamowania pracy w gospodarstwie — pracodawca może odmówić urlopu w terminie żądanym przez pracownika i przełożyć urlop na termin późniejszy. Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą i Komitetem Folwarcznym. Poza tym odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych na wyszukanie pracy.
4. W czasie pilnych robót jak siewy, żniwa, sianokosy i kopanie — urlopy mogą być udzielane w wypadkach pilnych.
5. Urlop nie wykorzystany z winy pracownika — nie jest płatny.

Diety i strawne.

§ 114. 1. Pracownikowi umysłowemu, będącemu w delegacji służbowej na polecenie władzy służbowej lub Związku Zawodowego poza obrębem swego terenu działania, należy się zwrot kosztów podróży i diet wg norm, określonych dla urzędników państwowych.
2. Pracownikowi fizycznemu, wysłanemu służbowo w drogę, należy się tytułem strawnego za dobę 450 zł.
3. Dobę liczy się od 10 godzin wzwyż.
4. Wyżywienie, noclegi i obsługa osób przybywających służbowo do gospodarstwa, względnie zakładu rolnego, zostaną uregulowane odrębnymi zarządzeniami właściwej władzy.

Furmanki.

§ 115. 1. Pracownicy otrzymują furmankę zbiorową:
a) do jednego z najbliższych młynów i z młyna,
b) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże majątku,

c) po księdza — z chrztem, ślubem i pogrzebem,
d) na wezwanie organizacji zawodowych w ramach akcyj ustalonych przez centralne władze tych organizacyj.

2. Pracownicy otrzymują furmankę po lekarza i akuszerkę, oraz furmankę zbiorową (wspólną):
a) jedną na kwartał do najbliższego miasta w dniu targowym,
b) jedną na miesiąc w dzień świąteczny do najbliższego miasta względnie stacji kolejowej wg wyboru pracowników.

DZIAŁ VIII.

Robotnicy sezonowi rolni.

§ 116. 1. Za robotników sezonowych uważa się robotników, zgodzonych do wykonywania robót rolnych w sezonie od dnia zakontraktowania aż do ukończenia wszystkich robót rolnych, względnie wszystkich wykopków, a którzy mieszkają u pracodawcy we wspólnych pomieszczeniach, przeznaczonych dla robotników sezonowych.

2. Umowa z robotnikami godzonymi na krótszy okres czasu, nie na cały sezon, powinna być sporządzona na piśmie.

3. Zwolnienie robotnika sezonowego może nastąpić tylko po uprzednim 14-dniowym wypowiedzeniu.

§ 117. 1. Robotnicy sezonowi otrzymują całodzienne wyżywienie na koszt pracodawcy, oraz wynagrodzenie za każdą wykonaną jednostkę wydajności pracy w gotówce i naturaliach, w wysokości pobieranej przez stałych robotników dniówkowych wg zaliczonej kategorii.

2. Na wyżywienie pracownika sezonowego winien pracodawca wydawać tygodniowo następujące artykuły spożywcze:

15 kg ziemniaków,
7,0 litr. mleka zbieranego, lub
3,5 „ mleka pełnego,

3,50 kg chleba,
0,50 „ kaszy,
1,00 „ grochu,
1,00 „ mąki,
0,25 „ soli,
0,30 „ tłuszczu.

3. Żony ordynariuszy, wychodzące do pracy w okresie pilnych prac, otrzymują za godzinę 40,— zł.

Robotnicy sezonowi mechanicznej obsługi gospodarstw rolnych.

§ 118. Za robotników sezonowych tej grupy uważa się mechaników, motorzystów i maszynistow — garniturów młocarnianych i instalacyj pasowych, którzy zobowiązują się do pracy sezonowej w okresie od dnia 15 lipca do 31 grudnia, tj. od dnia zakontraktowania aż do ukończenia określonych prac sezonowych.

§ 119. Robotnicy wymienieni wyżej otrzymują wynagrodzenie i wyżywienie przewidziane w Rozdziale VI Działu VI, oraz dodatek w wysokości 50% wynagrodzenia gotówkowego i w naturaliach.

DZIAŁ IX

Miejscowi robotnicy sezonowi.

§ 120. Robotników sezonowych obowiązują następujące dodatkowe przepisy niniejszego układu:

1. Miejscowi robotnicy sezonowi, nie zajmujący mieszkań służbowych, a będący na własnym utrzymaniu (wikcie), pobierają wynagrodzenie w wysokości przewidzianej w § 60 pkt. 3 i § 84, z uwzględnieniem zasad wymienionych w §§ 51 do 57 niniejszego układu, oraz deputat kwartalny (za 75 jednostek wydajności pracy) jak następuje:

   1 q żyta,
   0,125 q pszenicy,
   0,25 q jęczmienia,
   3,25 q ziemniaków,
   0,125 q grochu,
   0,5 m^3 drzewa (szczap).

2. Zamiast powyższych naturalij może być wydany równoważnik w gotówce według notowań właściwej terytorialnie giełdy zbożowej.

DZIAŁ X

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 121. Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na wypadek starości, pracodawcy wypłacają nadal zaopatrzenia wysłużonym pracownikom rolnym i ich rodzinom, posiadającym nabyte prawa a znajdującym się w gospodarstwach rolnych, przejętych i administrowanych przez Państwowy Fundusz Ziemi we własnym zakresie, bądź przez użytkowników.

§ 122. Pracodawca może ze względu na ważne potrzeby gospodarcze w ciągu roku przenieść pracownika, objętego niniejszym układem, za wspólną zgodą na inne równorzędne miejsce.

§ 123. Z dniem 31 marca 1948 r. wszystkie dotychczas obowiązujące układy i umowy zbiorowe, regulujące warunki pracy i płacy pracowników, objętych niniejszym układem, tracą moc obowiązującą.

Z ramienia pracodawcy:

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa
i Reform Rolnych

Stanisław Tkaczow.

Dyrektor Departamentu Państw. Gospodarstw i Zakładów
Rolnych

Inż. Andrzej Doskocz-Wimowski.

Naczelnik Wydz. Zatrudn. i Płac Dep. Państw. Gosp.
i Zakł. Rolnych

Inż. Stanisław Żarkiewicz.

Marian Siwiec
Radca Prawny.

Feliks Godziejewski
Radca Prawny.

Z ramienia Zarządu Głównego Związku Zawodowego
Robotników i Pracowników Rolnych R.P.

Przewodniczący:
Południkiewicz Czesław.

Sekretarz Generalny:
Centkowski Henryk.

Kazimierz Mamrot
Radca Prawny.

Rejestruję
Inspektor Pracy I Okręgu,
m. st. Warszawa

E. Frelkowa.

Nr. 103/14 - 48.

Warszawa, dn. 12 czerwca 1948 r.

6 zał.

TABELA CZASU PRACY

Załącznik Nr 1, do § 22

Miesiące		*Początek*	*Śniadanie*	*Obiad*	*Podwieczorek*	*Koniec*	*Ilość godzin*
Styczeń	1	8.15	—	12 — 13.30	—	15.45	6.—
Styczeń	16	8.—	—	12 — 13.30	—	16.15	6.45
Luty	1	7.45	—	12 — 13.30	—	16.30	7.15
Luty	16	7.15	—	12 — 13.30	—	17.—	8.15
Marzec	1	6.15	8 — 8.15	12 — 13.30	—	17.15	9.15
Marzec	16	6.15	8 — 8.15	12 — 13.30	—	18.—	10.—
Kwiecień	1	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	18.40	10.10
Kwiecień	16	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	19.10	10.40
Maj	1	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	19.30	11.—
Czerwiec	1	6.—	8 — 8.30	12 — 14.—	16 — 16.30	20.—	11.—
Lipiec	1	6.—	8 — 8.30	12 — 14.—	16 — 16.30	20.—	11.—
Sierpień	1	6.—	8 — 8.30	12 — 14.—	16 — 16.30	20.—	11.—
Sierpień	16	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	19.30	11.—
Wrzesień	1	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	19.—	10.30
Wrzesień	16	6.—	8 — 8.30	12 — 13.30	16 — 16.30	18.30	10.—
Październik	1	6.—	8 — 8.15	12 — 13.30	—	17.30	9.45
Październik	16	6.15	8 — 8.15	12 — 13.30	—	17.—	9.—
Listopad	1	7.—	—	12 — 13.30	—	16.30	8.—
Listopad	16	7.30	—	12 — 13.30	—	16.—	7.—
Grudzień	1	7.45	—	12 — 13.30	—	15.45	6.30
Grudzień	16	8.15	—	12 — 13.30	—	15.45	6.—

Załącznik Nr 2 do § 89 p. 2

KATEGORIA PRACOWNIKA	I grupa traktorów			II grupa traktorów			III grupa traktorów			Za każdy hektar wykonany ponad ustaloną normę — złotych		
	za 1 ha orki złotych	*za normę 2,2 ha orki złotych*	*prawo kupna zboża w kg za normę*	*za 1 ha orki złotych*	*za normę 3,3 ha orki złotych*	*prawo kupna zboża w kg za normę*	*za 1 ha orki złotych*	*za normę 4,5 ha orki złotych*	*prawo kupna zboża w kg za normę*	*dla I grupy traktorów złotych*	*dla II grupy traktorów złotych*	*dla III grupy traktorów złotych*
Traktorzyści I klasy	—	—	—	330	1.089	10	264	1.188	13	—	495	396
Traktorzyści i kierowcy II klasy	390	858	8,0	286	943	9	—	—	—	585	429	—
Pomocnicy I kategorii	123	270	4,0	123	406	5	135	607	6,0	185	185	198
Pomocnicy II kategorii	110	240	3,0	110	363	3	—	—	—	165	165	—

DZIAŁ PREMII

ZASADY PREMIOWANIA

§ 1. Wynagrodzenie pracowników objętych niniejszym układem zbiorowym związane jest z premiowaniem za szczególnie wydajną pracę, znajdującą swój wyraz w pełnym wykonaniu i przekroczeniu planów i zadań produkcyjnych, oraz w jakościowym wykonaniu i ilościowym przekroczeniu ustalonych norm.

Fundusze na ten cel przeznaczone muszą znaleźć pokrycie w nadwyżkach, uzyskanych dzięki właściwie zorganizowanej i wzmożonej wydajności pracy ogółu pracowników rolnych.

I. Premie przy przekroczeniu ustalonych norm wydajności pracy.

§ 2. Wysokość premii przy przekroczeniu ustalonych norm wydajności pracy (§ 57 układu) przy pracach objętych normami (§ 56 układu) wynosi dla poszczególnych kategorii pracowników fizycznych:

L. p.	*Kategorie pracowników*	*Stawka w zł za przekroczenie normy w %*		
		za 1%	*za 10%*	*za 30%*
1.	fornal	5	50	150
2.	luzak	4	40	120
3.	dniówka I kat.	4	40	120
4.	dniówka II kat.	3,5	35	105
5.	dniówka młodociani	3,5	35	105
6.	sezonowi — jak stali pracownicy dniówkowi.			

0,01 jednostki wydajności pracy równa się 1% przekroczonej normy.

Wysokość wynagrodzenia (premii) przy przekroczeniu ustalonych norm obliczonych w jednostkach wydajności pracy wynosi miesięcznie złotych:

Za przepracowane jednostki wydajności miesięcznie	Fornale	luzacy	Dniówka I kategorii		Dniówka II kategorii		Dniówka młodociani		Inni najemni robotnicy w miesiącach letnich	UWAGI
	miesięcznie złotych	miesięcznie złotych	w miesiącach letnich złotych	w miesiącach zimowych złotych	w miesiącach letnich złotych	w miesiącach zimowych złotych	w miesiącach letnich złotych	w miesiącach zimowych złotych		
30	3.200	2.450	5,760	4.250	4.740	3.375	4.120	2.750	5.760	
29	2.700	2.050	5.360	3.850	4.390	3.025	3.770	2.400	5.360	
28	2.200	1.650	4.960	3.450	4.040	2.675	3.420	2.050	4.960	
27	1.700	1.250	4.560	3.050	3.690	2.325	3.070	1.700	4.560	
26	1.200	850	4.160	2.650	3.340	1.975	2.720	1.350	4.160	
25	700	450	3.760	2.250	2.990	1.625	2.370	1.000	3.760	
24	—	—	3.360	2.160	2.640	1.560	2.020	960	3.360	
23	—	—	3.220	2.070	2.530	1.495	1.670	920	3.220	
22	—	—	3.080	1.980	2.420	1.430	1.300	880	3.080	
21	—	—	2.940	1.890	2.310	1.365	1.260	840	2.940	
20	—	—	2.800	1.800	2.200	1.300	1.200	800	2.800	
19	—	—	2.660	1.710	2.090	1.235	1.140	760	2.660	
18	—	—	2.520	1.620	1.980	1.170	1.080	720	2.520	

Sezonowi — otrzymują wynagrodzenie (premię) jak stali pracownicy dniówkowi.

§ 3. Zasady premiowania i wysokość premii pracowników obsługi gospodarstw rolnych, szwajcarów (oborowych i oprzątaczy), owczarzy, dojarzy i dojarek, objęte są § 87, 90, 93 — 99, 100 i 101 układu zbiorowego.

§ 4. Fornal otrzymuje premię za każdego odsadzonego dobrze odchowanego źrebaka w wysokości równowartości w gotówce 50 kg żyta.

§ 5. Zasady premiowania pracowników fizycznych, których praca nie zostaje objęta normami (§ 56 pkt. 6), a mianowicie rzemieślników, stajennych i pastuchów — zostaną podane oddzielnie, jako załącznik dodatkowy.

Obliczanie i wypłata zarobków premiowych obowiązuje za miesiąc z dołu do 30 każdego następnego miesiąca.

II. Premiowanie pracowników gospodarstw stawowych i jeziorowych.

§ 6. Pracowników stawowych i jeziorowych premiuje się: od wpływu gotówkowego za sprzedane ryby placówkom państwowym i spółdzielczym:

1. przy wykonaniu planu produkcji ryb konsumcyjnych i obsadowych od 101 do 110% — 1%.
2. przy przekroczeniu planu produkcji od 10 — 15%, wymieniona wyżej w punkcie 1 premia podwyższa się o 2%.
3. przy przekroczeniu planu produkcji powyżej 15%, premia podwyższa się do 2,5%.

§ 7. Wysokość i wypłatę premii ustala i zarządza terytorialnie właściwy Dyrektor Okręgu. Premie dzielą się: 40% dla pracowników umysłowych, 60% dla pracowników fizycznych.

III. Premiowanie pracowników ferm drobiu.

§ 8. Pracowników ferm drobiu posiadających na koniec roku kalendarzowego przynajmniej 300 niosek premiuje się. Premie będą wypłacane za uzyskaną nadwyżkę ponad przeciętną roczną nieśność.

Przeciętna roczna nieśność jednej kury wynosi dla poszczególnych ras:

Leghornów	100 sztuk
Karmazynów	90 „
Sussexsów	90 „
Zielono - nóżek	100 „
Innych	90 „

§ 9. Premia za jajka uzyskane ponad ustaloną przeciętną roczną nieśność wynosi 50% sprzedażnej wartości tych jaj i będzie wypłacana miesięcznie z dołu.

Suma premii dzieli się w sposób następujący:

10% — administrator zespołowy
20% — rządca danego gospodarstwa
50% — kierownik fermy
20% — stali robotnicy fermy

IV. Pracownicy ferm zwierząt futerkowych.

§ 10. Pracowników ferm zwierząt futerkowych premiuje się, o ile przeciętna ilość odchowanych młodych sztuk w ciągu roku wyniesie:

Lisów srebrnych	2 sztuki
lisów platynowych	1 „
nutrii	6 „

wysokość premii od kwoty uzyskanej ze sprzedaży skórek i sprzedaży sztuk hodowlanych wynosi dla:

1. kierownik	1 %
2. obsługa fermy	1,5%

Wypłatę premii zarządza Centralna władza nadrzędna na podstawie wniosku kierownictwa zakładu.

V. Pracownicy zakładów ogrodniczych.

§ 11. Pracowników zakładów ogrodniczych premiuje się:

1. przy 100% wykonaniu planem (preliminarzem) przewidzianych zadań produkcyjnych:

   1% od sumy uzyskanej ze sprzedaży produkcji warzywniczej i sadowniczej.

   0,5% od sumy uzyskanej ze sprzedaży produkcji szkółkarskiej i kwiatów.

2. Przy przekraczaniu planem (preliminarzem) przewidzianych zadań produkcyjnych o 10%:

   2% od sumy uzyskanej od sprzedaży produkcji warzywniczej i sadowniczej.

   0,75% od sumy uzyskanej ze sprzedaży szkółkarskiej i kwiatów.

   Suma przeznaczona na premie dzieli się w sposób następujący:

   ogrodnik specjalista 60%,

   stali pracownicy zakładu oprócz pracowników otrzymujących tantiemę na podstawie układu zbiorowego (§ 92 p. 3) — 40%.

VI. Gorzelani (kierownicy gorzelni).

§ 12. Gorzelani otrzymują premię od wpływów za odstawiony spirytus. Premia zaczyna się dopiero począwszy od minimum produkcji, która wynosi na Ziemiach Odzyskanych 20.000 litrów, a na Ziemiach Dawnych 30.000 litrów i wypłacana jest w wys. następującej:

Na Ziemiach Odzyskanych		*przy produkcji*	*Na Ziemiach Dawnych*	
od 20.000 do 30.000 litr. prem.	0,5%		od 30.000 do 40.000 litr. prem.	0,5%
od 30.000 do 40.000 litr. prem.	1,0%		od 40.000 do 50.000 litr. prem.	1,0%
wyżej 40.000 litr. prem.	1,5%		wyżej 50.000 litr. prem.	1,5%

Premia wypłacona być winna od całej produkcji; użytkownik wypłaca premię po uzyskaniu opinii Zjednoczenia Gorzelni Rolniczych (Zrzeszenie Przedsiębiorstw Gorzelni Rolniczych), stwierdzając racjonalną produkcję, oszczędne zużycie surowców i materiałów pomocniczych, należyte przygotowanie gorzelni i staranną pielęgnację urządzeń gorzelnianych, jak również terminową sprawozdawczość.

Użytkownik ma prawo pozbawić pracownika premii jedynie na podstawie protokółu lustracji Zjednoczenia Gorzelni Rolniczych (Zrzeszenia Przedsiębiorców Gorzelni Rolniczych) lub też na podstawie wyników kontroli akcyzowo-monopolowej, stwierdzających straty z winy kierownika gorzelni — do wysokości tych strat.

VII. Premie dla włodarzy (karbowych, gumiennych).

§ 13. 1. Włodarzy (karbowych, gumiennych) premiuje się w wysokości 5% od sumy premii wypłaconych fornalom, luzakom, robotnikom dniówkowym, sezonowym i innym za przekroczenie ustalonych norm wydajności pracy.

Premia płatna jest kwartalnie.

2. Za właściwe rozmieszczenie traktorów przy pracy w polu — i jakościowe wykonanie przez nich prac otrzymują: włodarz 3% dodatkowego wynagrodzenia traktorzystów.

Premia płatna jednocześnie z wypłatą dodatkowego wynagrodzenia traktorzystów (§ 88).

VIII. Mechanicy zespołowi.

§ 14. Przy pełnym wykonaniu zakresu obowiązków przewidzianych w § 37 niniejszego układu mechaników zespołowych premiuje się w następującej wysokości:

1. 10% od sumy wypłaconej traktorzystom za oszczędzone materiały pędne
2. 10% od sumy wypłaconej traktorzystom z funduszów zaoszczędzonych na konserwacji traktorów.
3. 20% od premii wypłaconych traktorzystom za orkę nocną.
4. 3% sumy dodatkowego wynagrodzenia traktorzystów, lecz tylko w wypadku, gdy wszystkie traktory w pierwszym półroczu wykonały 40% rocznego zadania a w drugim półroczu 60% zadania przewidzianego dla pracujących w gospodarstwie grup traktorów.
5. Mechanik zespołowy pokrywa 5% kosztów nadmiernego, ponad normę i nieusprawiedliwionego zużycia przez podległych traktorzystów materiałów pędnych przy pracach w polu.

§ 15.

PRACOWNICY ADMINISTRACYJNI

Pracowników administracyjnych premiuje się kwartalnie, półrocznie i z końcem roku gospodarczego, według poniższych osiągnięć:

L. p.	Podstawa do obliczenia premii	Premia dla poszczególnych kategorii pracowników w wysokości:				U w a g i
		Administrator zespołowy	Rządca majątku	Księgowy główny	Inni bezpośrednio związani z tą pracą	
1.	Za 100% wykonania planu produkcji roku gospodarczego oraz za obniżenie kosztów produkcji w stosunku do zatwierdzonego preliminarza w pozycjach: 1) robocizna, 2) opał stały, 3) paliwo płynne, 4) energia obca, 5) konserwacja inwentarza martwego, 6) wydatki administracyjno - gospodarcze do 10%.	Jednomiesięcznego wynagrodzenia. Premia płatna po zamknięciu roku rachunkowego.	Jednomiesięcznego wynagrodzenia. Premia płatna po zamknięciu roku gospodarczego.	—	—	—
2.	Zaprzekroczenie planu produkcji ponad 10% oraz za obniżenie kosztów w pozycjach wyżej wymienionych od 10% do 20%.	Dwumiesięcznego wynagrodzenia. Premia płatna po zamknięciu roku rachunkowego.	Dwumiesięcznego wynagrodzenia. Premia płatna po zamknięciu roku rachunkowego.	—	—	—
3.	Od łącznej sumy premii wypłacanych podległym: 1) szwajcarom, 2) oprzątaczom chlewu, 3) owczarzom, 4) fornalom od wychowu źrebaków, 5) ogrodnikom (§ 92, pkt. 3).	5% Premia płatna kwartalnie.	10% Premia płatna kwartalnie.	—	—	Według notowań cen właściwej terytorialnie Komisji Cennikowej.
4.	Od produkcji sprzedanej placówkom państwowym i spółdzielczym — 1 — 1,5% uzyskanej sumy.	Zależnie od ilości majątków otrzymuje % sumy 2 majątki . . . 50% 3 majątki . . . 25% 4 majątki i więcej . . . . 20% Premia płatna kwartalnie.	Otrzymują 50% od sumy uzyskanej z danego majątku. Premia płatna kwartalnie.	—	Zależnie od ilości majątków otrzymuje % sumy 3 majątki . . 25% 4 majątki i więcej . . 30% Premie płatne kwartalnie.	Wysokość stopy procentowej w granicach 1—1,5% określa dla każdej jednostki gospodarczej władza przełożona.
5.	Za terminowe odsyłanie prawidłowo opracowanego materiału kasowego i sprawozdań.	Wysokość premii zostanie uregulowana w drodze dodatkowego protokółu.				
6.	Za terminowe i prawidłowe sporządzenie bilansu.	—	—	Jednomiesięczne wynagrodzenie płatne po zatwierdzeniu bilansu.	—	—

UWAGA: administrator, księgowy główny i inni umysłowi otrzymują premie w wyniku zestawień sum uzyskanych z majątków znajdujących się w administracji zespołu, a rządca od sumy uzyskanej z danego majątku.

Za jednomiesięczne wynagrodzenie przyjmuje się pensję miesięczna plus 1/12 wartości naturalii według cen giełdowych z dnia 31.XII.1947 roku.

ZESTAWIENIE NORM WAŻNIEJSZYCH ROBÓT ROLNYCH

I. *Uprawa mechaniczna.*

Rodzaj pracy	*Narzędzia do pracy*	*Ludzie*	*Konie*	*Norma wydajności*
Podorywka do 6 cm	2—3 skiby	1	2—3	1 —1,3 ha
Podorywka do 6 „	4 „	1	4	1,3 —1,5 ha
Orka 16—20 cm ziemia lekka	1 „	1	2	0,50—0,55 ha
Orka 16—20 cm ziemia ciężka	1 „	1	2	0,45—0,50 ha
Orka 20—25 cm ziemia lekka	1 „	1	2	0,45—0,50 ha
Orka 20—25 cm ziemia ciężka	1 „	1	2	0,40—0,45 ha
Orka odłogów z przedpłużkiem 22 cm ziemia lekka	1 „	1	2	0,40—0,45 ha
Orka odłogów z przedpłużkiem 22 cm ziemia ciężka	1 „	1	2	0,35—0,40 ha
Orka pod uprawy specjalne 25—30 cm	1 „	1	2	0,30—0,35 ha
Kultywatorowanie	6—8 łap	1	2	2,00—2,5 ha
Bronowanie	ciężkie żelazne	1	2	4 ha
Bronowanie	średnie żelazne	1	2	5 ha
Bronowanie	lekkie posiewne	1	2	9 ha
Wałowanie	—	1	2	5 ha
Cambelowanie		1	4	5 ha

II. *Siew.*

Siew zboża (2,5—3 m siewn.)		3	4	5,5 —6 ha
Siew zboża (pola długie) (2,5—3 m siewn.)		3	4	6,5 —7 ha
Siew buraków, rzepaku itp. (2,5 m siewn.)		4	4	3 —3,5 ha
Siew koniczyny 2,5 m	siewniczkiem	1	—	6 ha
Siew nawozów sztucznych (3 m siewn.)		2	4	6 —7 ha

III. *Roboty związane z uprawą kartofli.*

Dołkowanie pod kartofle		1	2	5,5 —6 ha
Sadzenie kartofli ręcznie z koszyka		1	—	0,4 —0,5 ha
Przykrywanie kartofli radłem		1	1	1 —1,5 ha
Kopanie kartofli ręcznie		20	—	1 ha
Kopanie kartofli kopaczką		2	2	1,5 ha
Kopanie kartofli traktorem		20—25	(na normę)	2,5 ha

Zbieranie kartofli za kopaczką	10—12		1,5	ha
Ładowanie ziemniaków do kopców wraz z okryciem cienko ziemią	2—3		600	q
Ładowanie ziemniaków do kopców wraz z okryciem cienko ziemią przy przewracaniu fur	5		1000	q
Przebieranie ziemniaków na wiosnę ręką	1		10	q
Sortowanie ziemniaków cylindrem	6—8		200	q

IV. Zbiór buraków.

Wykopywanie buraków końmi	1—2	2	0,4—0,5	ha
Wykopywanie buraków ręcznie bez oczyszczania i obcinania liści	16		1—1,5	ha
Wykopywanie z oczyszczeniem, obcięciem i złożeniem liści w kupki	40		1—1,5	ha
Załadowanie buraków na wozy z małych kupek	1		100	q
Załadowanie buraków na wagon	1		100	q
Załadowanie liści z buraków cukrowych	1—2		1	ha

V. Prace przy koszeniu siana i żniwach.

Koszenie zboża	snopowiązałką	1	4	3,5—4	ha
Koszenie trawy	kosą	1	—	0,25—0,35	ha
Koszenie trawy	kosiarką	1	2	3—4	ha
Przewracanie siana	przetrząsaczem	1	1	6	ha
Grabienie siana	grabiarką kon.	1	1	8	ha
Składanie siana w duże kupki		1—2		1	ha
Koszenie oziminy i jarzyny	kosą	1		0,4—0,5	ha
Koszenie zboża	żniwiarką	1	3	4	ha
Koszenie zboża położonego	kosą	2		0,35	ha
Nakładanie oziminy na wozy i stawianie sterty		12	8	5	ha
Stawianie sterty z jarych		15	10	10	ha
Koszenie strączkowych	kosą	1		0,3	ha

VI. Prace przy nawożeniu obornikiem.

Wywózka obornika (0,5—1,5 km)	1	2	6—7	ton
Wywózka obornika (1,5—2 km)	1	2	5—6	ton
Wywózka obornika (2—3 km)	1	2	4—5	ton
Wywózka obornika (3—4 km)	1	2	3,5—4	ton
Nakładanie na wozy obornika	1		7,5—8	ton
Pryzmowanie obornika i okrywanie ziemią lub torfem	1		15	ton
Rozwożenie obornika z pryzmy	1	2	18—20	ton
Roztrząsanie obornika	1		10	ton

I. Wyżej wyszczególnione normy wydajności pracy stanowią podstawę dla ustalenia właściwych norm ,obowiązujących w ściśle określonych rejonach lub poszczególnych zakładach pracy. Obowiązujące normy ustalą władze zwierzchnie zakładów pracy w porozumieniu ze Zw. Zaw. Rob. i Prac. Roln. w granicach podanych norm orientacyjnych.

II. Podstawą do obliczania wykonanej normy wydajności są zapisy w raportach dziennych, w których obok nazwisk pracowników musi być szczegółowo podana wykonywana praca, ilość zużytych na pracę godzin, oraz jakość pracy.
Obliczeń dokonuje się za okres, w którym pewna praca była wykonywana. Przy pracach grupowych jak również indywidualnych ilość wykonywanej pracy dla poszczególnych pracowników oblicza się zależnie od kategorii, do której należą.

III. Wykonane prace uznane przez administrację za powodujące szkodę przez nadużywanie inwentarza pociągowego, niszczenie narzędzi, bądź też pod względem jakości pracy — podlegać będą postępowaniu dyscyplinarnemu. Zasady obliczenia i ewidencji wykonanej pracy wg. norm ustalą szczegółowe zarządzenia.

Współczynniki przeliczania prac traktorowych na hektary orki średniej.

1.	Orka odłogów zarośniętych łozą i krzakami do 22 cm . .	2,5
2.	Orka odłogów z przedpłużkami od 22 cm i wyżej	1,5
3.	Orka odłogów z przedpłużkami od 18 cm do 22 cm	1,3
4.	Orka odłogów bez przedpłużków od 22 cm i wyżej . . .	1,2
5.	Orka odłogów bez przedpłużków od 18 cm do 22 cm. . . .	1,0
6.	Orka wiosenna do 22 cm z przedpłużkami	1,2
7.	Orka wiosenna do 22 cm bez przedpłużków	1,0
8.	Orka ugorów i ściernick od 18 do 22 cm z przedpłuzkaniu . . .	1,0
9.	Orka ugorów i ściernisk od 18 do 22 cm z przedpłużkami . . .	1,0
10.	Orka przedzimowa od 18 cm do 22 cm z przedpłużkami . . .	1,0
11.	Orka przedzimowa od 22 cm i wyżej	1,2
12.	Orka jednoskibowa 30 do 35 cm.	2,3
13.	Kultywatorowanie orek przedzimowych i ugorów wczesnych (czarnych) 1 ślad	0,3
14.	Talerzowanie 1 ślad	0,4
15.	Bronowanie 1 ślad	0,11
16.	Siew (zboża, sianie nawozów sztucznych itp.)	0,3
17.	Podorywka	0,5
18.	Sadzenie ziemniaków (kartofli)	0,9
19.	Włókowanie	0,11
20.	Koszenie trawy	0,25
21.	Grabienie i przewracanie siana	0,65
22.	Zgrabianie siana	0,07
23.	Składanie siana	0,08
24.	Koszenie zbóż żniwiarkami konnymi	0,50
25.	Koszenie siana kosiarkami	0,50
26.	Wykopywanie buraków	0,90
27.	Kopanie kartofli	1,0
28.	Wymłacanie koniczyn i lucerny z ha	0,8
29.	Młocka zboża za 1 tonę	0,35
30.	Wycieranie koniczyny i lucerny za q	1,0
31.	Czyszczenie ziarna — jednej tony	0,30
32.	Silosowanie (kiszenie) 1 tony	0,16
33.	Kopanie rowów kopaczami rowów za 1 km	2,0
34.	Pilne prace (według ustalonej normy zużycia materiałów pędnych na 1 ha orki zwykłej	1,0

Załącznik Nr 6 do § 87 p. 1 a.

Podział traktorów na grupy

Ustala się niżej podane grupy traktorów (ciągników) na podstawie mocy silnika na wale korbowym (licznik) i mocy na haku (mianownik).

I. GRUPA. Do tej grupy zalicza się traktory i ciągniki o mocy silnika na wale korbowym od 15 — 30 KM i mocy na haku od 15 — 22 KM, a mianowicie Farmall H 24/18, Casse SC 23/17, John Derre 30/22, Fergusson 24/18, Fordson 30/22, Lanz Buldog do 25/19, Uniwersal U — 2, U — 1 itp. Ustala się jako minimalną roczną wydajność dla traktorów (ciągników) tej grupy 220 ha w przeliczeniu na średnią orkę, ewentualnie minimum 10.000 tonokilometrów (przewieziona ilość produktów rolnych, nawozów sztucznych itp. pomnożona przez ilość zrobionych kilometrów). Tylko Lanz Buldogi ogumione mogą być używane do transportu.

II. GRUPA. Do tej grupy zalicza się traktory (ciągniki) o mocy silnika na wale korbowym od 35 KM do 45 KM i mocy na haku od 26 KM do 35 KM a mianowicie Farmall 35/26, Casse DC 38/39, Dering 35/26, Fordson Major 45/34, Lanz Buldog 35/26, Lanz Buldog 45/34, Lanz Buldog 55/34, Zetor, wszystkie typy — Hanomag, Deutz i Famo — ustala się jako minimalną roczną wydajność dla traktorów (ciągników) tej grupy 330 ha w przeliczeniu na średnią orkę, ewentualnie 15.000 tonokilometrów (przewieziona ilość np. produktów rolnych, nawozów sztucznych itp. pomnożona przez ilość zrobionych kilometrów). Do transportu mogą być używane tylko ogumione Lanz Buldogi 35/26, wreszcie typy Hanomag (ogumione), Deutz (ogumione) i Famo (ogumione).

III. GRUPA. Do tej grupy zalicza się traktory (ciągniki) o mocy silnika na wale korbowym 50 KM i wyżej, oraz mocy na haku od 35 KM i wyżej, a mianowicie Lanz Buldog 55/41 — gąsienicowy, Hati 52/39 — gąsienicowy, CZHZ Staliniec — gąsienicowy i inne gąsienicowe o wyżej wspomnianej mocy.

Ustala się jako minimalną normę wydajności dla traktorów III Grupy 450 ha w przeliczeniu na średnią orkę. Tej grupy traktorów nie wolno używać do transportu, jako ciągników poza obrębem administracji zespołowej.

TŁOCZONO Z POLECENIA MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

PRENUMERATA NA R. 1948 WYNOSI 400 ZŁ

PRENUMERATĘ NALEŻY WPŁACAĆ NA KONTO CZEKOWE W P. K. O. NR I-6849 „MINISTERSTWO PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ — WYDAWNICTWA".

Cena niniejszego numeru 80 zł.

Nr 461. Spółdz. Wydawn. „WIEDZA" Druk. Nr 8. W-wa, Piusa XI Nr 15. B-